

sequendam necessariae putarentur. Alterum, illis Apostolorum temporibus cum ipsis Apostolis, tum ipsorum discipulis, reliquisque ejus aetatis Christianis, licitum existimatum ea facere, quae Mosaycis erant praescripta legibus, quoties id aut Evangelii postulasset causa, aut salutis aliorum et incolumentis ratio exegisset. Nam quamvis Augustinus atque Hieronymus non idem ambo sentiant de eo, utrum post Christi mortem aliquo tempore Christiano homini Mosayca servare licuerit, eo fine ut servaret, quamvis in eis spem salutis non poneret: alter enim censet licuisse quandiu non satis promulgata lex Evangelica erat, non quod salutaris earum esset observantia legum, sed quod non esset mortifera: alter vero enixius contendit post Christi mortem, nec ad punctum temporis id alicui fuisse permisum, ut Mosayca servare posset animo ea servandi, quamvis spem salutis suae non collocaret in eis: itaque quamvis ita dissideant, tamen uterque, atque adeo omnes in eo convenient, licuisse illa omnino aetate, atque tempore, quando id Evangelio utile judicabatur fore, aliquid eorum facere, quae illa lex praecipiebat. Nam hoc Hieronymo non videtur esse tale, ut qui id faciat, dici ob id debeat Mosaycas servare leges, quoniam non ut eas servet facit, sed ut aliorum utilitatibus consulat: neque ex animo servat, sed servare se simulat: idque omnino agit, atque cupit, non quidem ut ejus legis cultor sit, sed ut pro cultore habeatur. Augustinus vero satis esse putat, ut quis dicatur servasse legem, si ea faciat exequaturque, quae lex ipsa praescribit, quemcumque sibi in exequendo proponat finem. Sed haec uti diximus, non rei, sed nominis controversia est, nam licuisse usurpare illa eo fini, quem diximus, ambo concedunt.

Quibus sic constitutis, praeterea adjiciendum videtur, quemadmodum de hoc inter omnes constat, sic etiam certum esse apud omnes, eodem tempore, quandcumque in earum observatione rerum alii videbantur offendere,

servare eas non licuisse, ex eoque effici, ut quoties dubitatio incidebat, utrum saluti aliorum ea res profutura esset, nocituvare, quod ex observantia quidam offendarentur, ex neglectu vero alii, pro eo quod gravius existimaretur, aut pro eo quod verosimilius erat eventurum fore, aut servare liceret, aut non servare necesse esset. Sed et offensionis ex alterius facto (nam et hoc advertendum est) non unam esse, sed duplarem rationem liquet. Nam, aut ipsum factum tale natura sua est, ut jure alios offendat, aut non in ipso offensionis aliorum culpa est, sed in eorum, qui se offendi dicunt imbecillitate, et inscitia. Quod factum sua sponte ipsum alios offendit, id statim de principio vitandum est: at ex quo causam ruinae alii sua inscitia sibi summunt, id nos quidem, postquam aut ipsi, per nos, aut ab aliis admoniti viderimus alios in eo offendere, omittere etiam debemus, modo nostro fiat commodo. Igitur hoc Petri factum, quo de agimus, rite aestimatum non erat tale, ut ipsum Antiochensis ullam ruinæ justam praekeret causam, neque eam sumpturum ipsos Petrus praevidebat, aut potuit, aut debuit. Nam cur existimaret Antiochenses sibi persuasuros se censere legalia observanda esse, apud quos ipse de abrogata lege toties declarasset suam sententiam, non verbis solum, sed, quod erat testimonium efficacius, re ipsa atque opere? utebatur enim cibis una cum illis lege prohibitis, omnemque istum legitimum cultum in eorum oculis negligebat. Neque si eorum causa qui e Hierosolymis venerant se paulisper ab Antiochensium mensa et convictu subtraxit, vereri Petrus debuit, ne idcirco mutasse ipsum sententiam Antiochenses putarent, sed existimare potius illos, id quod aequius erat, et cum veritate conjunctius, facile intellecturos quid animi ipsi esset, et quod sequeretur consilium: intellecturos, inquam, ipsum eorum, qui de novo venerant, infirmitati id concedere, quod viri boni erat, et aliorum salutis studiosi, et amantis: non autem facere, quod legem vigere censeret

eam, quam esse abrogatam, quam non esse servandam toties suo exemplo monstrasset: id quod pravi certe atque vafri esset hominis, aut, ut minimum, judicii levis, et parum in sententia constantis. Itaque si Antiochenses in facto Petri offenderunt, ut offenderunt certe, id magis ex eo evenit, quod ipsi non satis attente rem ipsam considerarunt, quam ex eo quod Petrus de se male suspicandi atque judicandi ullam illis praebuit justam causam. Sed nec ista Antiochenium existimatio de Petri facto, istaque animi illorum offensio (quod etiam attendamus oportet), tota subito extitit, aut orta est statim atque Petrus ipsorum consortia vitavit, sed nata postea est, quando plures alii, exemplum sequentes Petri, ab eorum consortio se subtraxerunt. Sic enim Paulus scribit: Et simulationi ejus consenserunt caeteri Judaei, ita ut et Barnabas duceretur ab eis in illam simulationem. Quae res tempore indigit: non enim una omnes communicatio consilio gentes vitandas esse censuerunt, sed alius alterius exemplum sequutus, Petri simulationi adjunxit se. Itaque paulatim crevit numerus simulantium se servare legalia, crevitque usque eo, ut Antiochenses ab omnibus iis Judaeis, quibuscum ante id tempus vivebant, se praeter opinionem suam desertos, et ut apparebat, spretos viderent. Quae res graviter movit, atque pupugit illorum animos. Tunc enim aut primum, aut certe potissimum indignari coeperunt, quod se haud dubie sperni putarunt. Nam quod ferre a principio utcumque poterant propter aliorum salutem, cum se Petrus abalienavit ab ipsis, postea tam multis aliis ipsorum consortium, atque congressum, Petri exemplo vitantibus, ferre haud quam potuerunt, visumque est illis toleratu indignum, tum quod se eorum consuetudine, quos plurimi faciebant, privari videbant: tum quod ignominiosum sibi esse existimabant, se pro immundis haberi a Judaeis fidelibus, aut certe quasi si essent immundi, sic religiose arceri ac submoveri ab ipsorum consortio. Et par est illorum aliquos abstinere

voluisse a cibis gentium, et ritus servare Judaicos decrevisse, ne Petri, caeterorumque fidelium consuetudine diutius carerent. Quod Paulus animadvertisit, et quod initio bono consilio a Petro coeptum esse sciebat, id longe in diversum videns mutatum esse; foreque existimans, id quod res erat, ut Antiochenses, aut et ipsi Judaei effici vellent, aut Evangelio nuntium remitterent ex facto Petri, et aliorum indignatione concepta; vidensque, ut scribit, quod non recte ambularent ad veritatem Evangelii, illi scilicet Judaei, qui Petri induci exemplo se cultores haberi legis non nolle fingebant; ratus ulterius dissimulandum non esse, sed Petrum quam primum esse admonendum, noluit ipsum occulte admonere, quod liquido ipse cognosceret, quod ad Petri animum attinebat, et bono consilio fecisse ipsum, et eidem satis esse persuasum, legis observationem non esse necessariam; sed admonuit publice coram multis, tum ut Judaei illi, qui se Petri exemplo subtraxerant, si qui eorum fortasse errore decepti putabant legalia esse servanda, admonerentur erroris sui: tum ut fideles ex gentibus, si quam falsam ex facto Petri persuasionem induerant, eam exuerent iis auditis, quae ab ipso dicerentur, Petro principue assentiente, atque tacente. Itaque illum libere et palam admonuit, nec tam ipsum Petrum coarguit, quam in ipso reliquos increpuit Judaeos, atque adeo docuit universos, quam ad salutem animi conferendam imbecillum esset institutum Mosaycum. Petrus porro justae admonitioni se audientem praebens, non amplius Antiochenium fidelium aut vitavit mensam, aut congressum exhorruit: neque perseveravit in eo, quod facere instituit, male sine dubio facturus, si quam graviter in eo offenderent gentes cognoscens, amplius perseverasset.

E quibus omnibus ista sequuntur. Primo Petrum, quod se propter Jacobitas Judaeos continuit a convictu gentium fidelium, non pecasse, sed officium boni pastoris, atque pii viri potius sequutum esse. Nam, ut dictum est, illo tem-

pore ob vitandam aliorum offensionem servare legalia licet: et Petrus ex eo quod servasset ea ipse, non irritandorum fidelium Judaeorum causa, suspicari non debuit, fore, ut id fideles Antiochenses moleste ferrent, quoniam, ut supra demonstratum est, illa gentium offensio non tam ex facto Petri orta est, quam partim ex ipsorum imbecillitate, partim ex multitudine eorum, qui Petri exemplum sequuti sunt, Petro non praevidente. Deinde sequitur. Postquam in facto Petri Antiochenses offendere coepi-
runt ita graviter, ut dictum est, quamvis magis ex sua ipsorum infirmitate ea oriatur offensio, quam ex eo quod Petrus ipsis afferebat offensionis justam aliquam causam: tamen ex eo tempore Petrum reprehensibilem esse coepisse, ut vere Paulus scripsit, id est, admonitione et correCTIONe dignum fuisse ex eo tempore. Non quidem quod peccasset in eo, quod fecerat, sed quod ex eo tempore id quod faciebat, incipiebat esse detrimentosum et noxiū gentium fidelibus, quorum offensio magis vitanda Petro erat, quam Judaeorum fidelium offensio, quia erat gravior atque nocentior. Nam Judaei, si Petrus cum gentibus cibum caperet, hactenus offenderent, ut de Petro male judicarent: at gentes universis Judaeis cum Petro nolentibus cum illis congregati, non de Petro male, sed de Evangelio judicabant prave, imbecillum id ad salutem animi conferendam esse censemtes: itaque Judaei et ipsi fieri et ad eorum ritus se transferri volebant. Quare peccatus proculdubio Petrus esset ex eo tempore, si agnito quantum suo illo facto noceret, perseverasset in eo. Nam illud Petri factum jam ex eo incipiebat esse malum, quia erat valde moxiū, sed excusabat Petrum, quod neque adhuc ipse norat, quam id noxiū esset, neque de principio praevidere debuit futurum. Sequitur postremo Paulum, quando Petrum admonuit, habuisse admonendi et coarguendi ipsum causam justissimam, et ob id neque procacem in eo fuisse, neque contumeliosum ullo modo, ut quidam falso affirmarunt. Nam,

uti diximus, id gentium malum gravius quam Judaeorum erat, et ob id erat necessario vitandum. Itaque debuit admonere Paulus Petrum de eo, quod se inscio ex ipsius sequebatur facto, et Petrus semel admonitus, nisi ab incoepio destitisset, peccasset. Quae si a nobis constituta sunt vere, ut certe videntur esse, jam liquet, et Petrum nihil peccasse, et eumdem jure reprehensum aut reprehensibilem dici, meritoque ipsum a Paulo admonitum esse: et nihil ex composite gestum fuisse inter ipsos, sed omnia, quomodo a Paulo perscripta sunt, facta esse sine simulatione atque sine fuso simpliciter.

CUM AUTEM, inquit, VENISSE PETRUS ANTIOCHIAM, RESTITI ILLI IN FACIEM: id est, publice, atque in os. Nam et hoc id vocabulum in sacris significat Litteris, ut in epistola ad Corinthios (1), et in Actis Apostolorum perspicitur (2). Itaque publice restiti, id est, opposui me illi, ipsumque ab incoepio deterui. **QUIA REPREHENSIBILIS ERAT.** Graeci, ut dixi, quia reprehensus erat. Syra editio, quia offendebantur in eo. Sed pro certo habeo Paulum hebraica proprietate, pro eo quod reprehendi debet, posuisse reprehensum. Sic enim Hebrei loquuntur, itaque nostrum interpretem vertisse recte: **QUIA REPREHENSIBILIS ERAT**, id est, quia erat correctione et admonitione dignus, non quod in culpa esset, sed quia futurus erat, si in eo perseverasset, quod cooperat. Nam reprehensionem hoc loco poni pro admonitione ingenua atque libera aperte testatur Chrysostomus dicens: Quod dicitur, admonitio est, sed ei Paulus speciem reprehensionis addidit propter Judaeos, sed re exposita universe, mox eam per partes enarrat.

Itaque ait: **PRIUS ENIM, QUAM VENIRENT QUIDAM A JACOBO CUM GENTIBUS EDEBAT**, scilicet, Petrus edebat, id est, promiscue, et sine delectu quibuscumque cibis utebatur cum gentibus, et hoc faciebat Petrus sciens obliteratedam esse

(1) II Corint. cap. x. (2) Act. xxiii.

Mosaycam legem super inducta Evangelii nova lege: faciebat autem, id, ANTEQUAM ADVENIRENT A JACOBO, scilicet Hierosolymorum Episcopo, QUIDAM, scilicet, fideles Judaei, qui, ut appareat, legi Mosaycae plus justo studebant: cui rei argumento est venisse a Jacobo. Nam is, quod ex Actis Apostolorum colligitur, caeremonias Mosaycas studiosus servabat. Ii igitur ubi venerunt, Petrus subtrahebat se a gentium consuetudine, neque jam, uti antea, cibum capiebat cum illis. TIMENS, inquit, EOS, QUI EX CIRCUNCISIONE ERANT, id est, eos Judaeos, qui a Jacobo venerant timens. Recte hoc loci Chrysostomus, non timuisse Petrum sibi, ait, id est, non subtraxisse se, quod veritus esset molestos futuros Judaeos sibi, id enim indignum Petri constantia ea, quam semper ostendit, qua cunctis praestitit; sed timuisse ipsis Judaeis, ne laberentur, ut pater filiis solet timere. ET SIMULATIONI EJUS CONSENTERUNT CAETERI JUDAEI. Id est, Judaei Antiochenses, non autem illi modo missi a Jacobo. Qui tamen Antiochenses Judaei ante istorum Jacobitarum adventum edebant et ipsi cum gentibus; sed ubi Petrum se subtrahentem viderunt, coeperunt se paulatim subducere ab illarum consuetudine, quo suum studium legis Jacobitis probarent, quos et Barnabas imitatus et ipse a convictu gentium se abstrahebat. ITA UT ET BARNABAS, inquit, DUCERETUR IN EAMDEM SIMULATIONEM. Barnabas autem gentium docendarum una cum Paulo curam suscepserat. Itaque pro officio suo agere solitus erat illarum causam, et earum tueri libertatem. Amplificat ergo Paulus mali magnitudinem, quando Barnabam, qui gentium libertatis assertor erat, exemplo commotum Petri simulasse se cultorem legis scribit. Simulationem porro id Paulus vocat, quia videri observatores legis, non autem esse studebant: SED, inquit, CUM VIDISSEM, QUOD NON RECTE AMBULARENT AD VERITATEM EVANGELII, DIXI PETRO, etc. Quibus verbis aperte significat se id aliquandiu tolerasse, id est, tolerasse quandiu imbecillitati Judaeorum sine detimento gentium, illos ser-

vire vidit, at ubi, tot te subtrahentibus Judaeis, animadvertit quam id moleste ferrent gentes, quamque ad defectionem ab Evangelio spectaret res, tum demum intellexit illos non recte ambulare, id est, illorum facta, atque consilia noxia esse incipere gentibus, quas tacite ea res ad observantiam Mosaycarum legum ducebat cum insigni injuria Evangelii. Id ergo cum vidisset, illos scilicet, eorum, quae agerentur ignaros, errare non tam voluntate, quam re, quid obsecro fecit? Quid? DIXI, inquit, CEPHAE CORAM OMNIBUS, SI TU, CUM JUDAEO SIS, GENTILITER VIVIS, ET NON JUDAICE, id est, si tu genere et institutione Judaeus, tamen non judaice vivis, hoc est, non servas ritus judaicos, sed eisdem cibis uteris, quibus gentes utuntur: CUR GENTES COGIS JUDAIZARE? Id est. Cur gentes, quas neque genus, neque mos, neque suscepta religio, neque majorum aliqua auctoritas legibus subjecit judaicis, judaizare ipse cogis? id est, quare eas adigis tuo exemplo, dum religiosus legis observator non ita pridem videri vis, ut et ipsae optent Judaeos se esse, certe judicent oportere? Quibus et quae sequuntur adjecit:

6.—Nos natura Judaei, et non ex gentibus peccatores, scientes autem quod non justificatur homo ex operibus legis, nisi ex fide Jesu Christi, et nos in Christo Jesu credimus, ut justificemur ex fide Christi, et non ex operibus legis.

Nam argumentatur a majori: si, inquit, nos, id est, si ego et tu, Petre, qui natura Judaei sumus, id est, nati et educati in religione Mosayca, et non, ut gentes, alieni a veri cognitione Dei, tamen, quia intelleximus, ejus legis, quam a pueritia coluimus, quamvis sanctae, et a Deo traditae cultu, ad veram et perfectam animi justitiam perveniri non posse, sed id totum et petendum, et sperandum esse a Christo verae justitiae auctore unico; idecirco nostra ad illum studia convertimus, omnemque nostram spem re-

posuimus in ipso, ut quod lex dare nobis non potest, id ab illo accipiamus: si hoc inquam nos in legis gremio nati et enutriti sentimus, quanto magis gentes idem facere et sentire debent, quae cum lege nihil habuerunt commercii? Haec nos integre, quae valde praecise Paulus. Prima, enim, argumentationis fundamenta tantum posuit, caetera subtilitatem, nobisque adjicienda reliquit, quod in rebus perspicuis fieri solet, vel certe fit, quoties aliquid commoto dicitur et irato animo. Sequitur:

7.—Propter quod ex operibus legis non justificatur omnis homo.

Quae est generalis sententia ex tota superiori oratione collecta. Sed pergit:

8.—Quod si quaerentes justificari in Christo inventi sumus et ipsi peccatores, nunquid Christus peccati minister est? Absit.

Quasi dicat. Quod si quis ita existimet, prius quidem nos, quod arbitraremus justificari per Christum posse, homines illum coepisse colere: nunc autem re melius intellecta sententiam mutasse: invenisse enim Christi nobis fidem, et cultum, nihil valuisse ad consequendam justitiam: non vides Petre quid consequatur. Consequitur enim id, quod cogitare nefas est, nempe Christum, qui nobis auctor fuit collocandae in ipsum fidei, quique ut legis observationes negligemus fecit, hujus nobis attulisse peccati, atque erroris causam. Et addit:

9.—Si enim, quae destruxi, iterum haec aedifico, praevaricatorem me constituo.

Id est, si enim, quae damnavi prius, atque ut inutilia neglexi, negligendaque esse docui, eadem nunc studiose

IN EPISTOLAM PAULI AD GALATAS EXPOSITIO 261

servo, sique illis de integro pondus et auctoritatem adjicio, alterutrum ut sequatur necesse est: vel tunc errasse nos, quando illa pro nihilo duximus: vel nunc certe perfidios in Christum esse: professi enim illius fidei defensionem, quae fidem enervant, colimus caeremonias Mosaycas. Sequitur porro:

10.—Ego enim, per legem legis mortuus sum, ut Deo vivam, Christo confixus sum cruci.

Duae causae afferri poterant, quare gentes legi obedire deberent, una quod eam Deus majoribus tulisset ipsorum, qua ratione cum gentibus nihil poterat profici, utpote quibus ea lex lata non esset. Altera quod nisi qui eam servasset, nemo justitiam obtineret, qua re persuaderi gentibus poterat. Ergo hoc Paulus subvertit, quo subverso omnis necessitas servandae legis evertitur: subvertit autem variis modis, quorum tres supra posuit brevissimis verbis comprehensos. Nam primum argumentatus est ab eo, quod inerat in sua et Petri persona, argumentatusque est isto modo. Nos quamvis Judaei in lege enutriti, Christum tamen sequuti sumus, quia legis imbecillitatem cognovimus, ergo si nec nobis quidem, qui ipsam colebamus, lex contulit justitiam, gentibus, quae hospites testamentorum sunt, qui quae conseruent? Deinde id confirmavit ab absurdo, quod sequitur, si semel admittatur legem Mosaycam valere ad salutem; sequitur enim Christum peccati ministru esse, quod ne cogitari quidem sine summo scelere potest, sequi autem constat, quando is auctor suis est, ut ab se uno, et non a lege salutem sperent. Tertium denique argumentum ducebat a Petri constantia, id est, ab eo quod antea docuerat. Nam docuerat antea legem Mosaycam non esse observatu necessariam, cui sententiae nunc si repugnet, aut fidem prodat, aut prius judicium suum damnet, quorum neutrum cadit in tantum virum. Haec igitur supra.